K 18/2025 VP VALTIONTALOUDEN TARKASTUSVIRASTON VUOSIKERTOMUS EDUSKUNNALLE 2025

NUORTEN MIELENTERVEYS- JA PÄIHDEPALVELUT HYVINVOINTIALUEILLA. PALVELUJEN SAATAVUUS, SAAVUTETTAVUUS JA YHTEENSOVITTAMINEN 15/2024

Ylilääkäri, vs. linjajohtaja David Gyllenberg, HUS

RAPORTIN HUOMIOIMAT NYKYISET HAASTEET

- **Integraatio ja hoidon jatkuvuus riskialttiita**

Siirtymät nuorten ja aikuisten palvelujen välillä sekä perustason ja erikoissairaanhoidon välillä eivät ole sujuvia.

Hoitoketjujen ja porrastuksen määrittely ovat olleet puutteelliset

- **Nuorten päihdepalvelut puutteellisesti järjestettyjä, osaamista puuttuu**
- **Ostopalvelut yleisiä, mutta ongelmallisia**

Käytetään laajasti henkilöstöpulan vuoksi, mutta heikentävät hoidon jatkuvuutta ja laatua.

Valvonta ja integraatio yksityisten palveluntuottajien kanssa ovat puutteellisia

- **Hoitotakuun toteutumista ei seurata systemaattisesti**

Perustason hoitoon pääsyä koskevat tiedot puutteellisia useimmilla alueilla.

Erikoissairaanhoidossa hoitotakuu toteutuu paremmin, mutta eroja on paljon

Yhteinen tilannekuva on puutteellinen ja vaikeuttaa kehittämistä

- **Ikärajat (nuoruusiän määrittely) eivät yhdenmukaisia, perustuvat mm. resursseihin**

TOIMENPITEET NUORTEN MIELENTERVEYS- JA PÄIHDEPALVELUJEN PARANTAMISEKSI

MIELENTERVEYS-SEGMENTIN YHTEISTYÖ

- **Mielenterveyssegmentissä (lapset, nuoret ja aikuiset) kehitetään hoitoketjuja ja käyttöön otetaan tunnistetuille ryhmille: syömishäiriötä sairastavat, neuropsykiatrisesti oireilevat, päihteitä käyttävät ja kehitysvammaiset nuoret.** MIEPÄ-hoitoketjuja implementoidaan kaikilla alueilla vuoden 2026 kuluessa tehostamaan hoitoprosesseja ja estämään väliinputoamista.
- **Yhteisen tietopohjan kehittäminen**: Hoitotakuun reaaliaikainen seuranta , osastopaikat-tiedon läpinäkyvyys auttaa parantamaan hoidon saavutettavuutta ja vähentämään hoidon viiveitä.
- **Siirtymät** perustason ja erikoissairaanhoidon välillä sekä nuorista aikuisiin ovat katkonaisia. Miepä segmentti mahdollistaa vaikuttavasti ikärajoista riippumattoman kehittämisen (raportin huomiot nuoruusiästä, ja sen jatkumisesta nuoreen aikuisuuteen)

LASTEN JA NUORTEN SEGMENTTIYHTEISTYÖ

- **Porrastettu malli:** HUS ja Uudenmaan hyvinvointialueet ovat laatineet porrasteisen hoidon mallin lasten ja nuorten mielenterveys- ja päihdehoidosta. Malli sisältää mm. hoitoon ohjauksen eri tasoilta, keskeisimmät nuorten interventiot, työnjaon HUSin ja hyvinvointialueiden välillä.
- **Lastensuojelun ja nuorisopsykiatrian integraatio**: Segmenttiryhmän projektiryhmä on vakinaistettu ohjaamaan lastensuojelun ja nuorisopsykiatrian integraatiota. Yhteistyössä kehitetään mm. avohoidon toimintamalleja lastensuojelun ja nuorisopsykiatrian yhteisasiakkuuksiin sekä ns. hybridiyksikön toimintamalli YTA-tasoista yksikköä varten.
- Lisäksi HUS nuorisopsykiatria osallistuu STM suljetun integroidun kuntoutuspalvelumallin kehittämiseen

NUORTEN PÄIHDEPALVELUJEN KEHITTÄMIEN HUS-YHTYMÄSSÄ

- **Nuorten huumekuolemien ehkäisyhanke**: Käynnistetty laaja hanke, joka kohdentuu kaikille palvelutasoille. Tavoitteena on segmentointi, kohdennetut toimenpiteet ja yhteistyö eri toimijoiden kanssa
- **MDFT (keskeinen nuorten päihdehoidon hoitomalli) laajennetaan** kattamaan koko Uudenmaan alue nuorten hoidon parantamiseksi. Koulutus rakennetaan Mielenterveystalon koulutusalustalle (erillinen hankerahoitus)
- **Nuorten opioidikorvaushoito**: HUS aloittaa nuorille suunnatun opioidikorvaushoidon, mikä on merkittävä askel päihdepsykiatrian palvelujen vahvistamisessa.

ARVIO TOIMENPITEIDEN VAIKUTTAVUUDESTA

ARVIO TOIMENPITEIDEN VAIKUTTAVUUDESTA (1)

- **Porrastettu hoitomalli sekä hoitoketjuyhteistyö parantavat oikea-aikaista hoitoonpääsyä ja oikeaan palveluun ohjautumista**
- **Yhteistyö lastensuojelun kanssa**: Kehitetyt integroidut avo- ja laitoshoitomallit vähentävät osastojaksojen tarvetta ja kustannuksia
- **Ostopalveluista luopuminen / vähentäminen** mahdollistaa laajemmin toteutuessaan kestävämmän kustannusrakenteen

ARVIO TOIMENPITEIDEN VAIKUTTAVUUDESTA (2)

- **Nuorten huumekuolemien ehkäisyhanke ja korvaushoito** luovat uuden hoitopolun päihdeongelmaisille nuorille.
- **MDFT-koulutus varmistaa** perhekeskeisen työotteen, joka on tutkitusti tehokas päihdehoidossa
- **Konsultaatiomallit ja koulutus (mm. reaaliaikaiset etäkonsultaatiot, avopediatria)** lisäävät perustason osaamista ja vähentävät erikoissairaanhoidon kuormitusta
- **Nuorille suunnatut digituetut palvelut** (uudet nettiterapiat ja terapianavigaattori mahdollistavat hoidon nopean aloittamisen)